

Csernák Árpád

ALULNÉZETBŐL

Kovácsék jó emberek. Megengedik, hogy ott lakjam a pincéjükben. Még egy régi kádat is lehoztak nekem. Békebeli, kétszemélyes instrumentum. Abban lakom. Kibéleltem. Nagyon kényelmes és praktikus. Napközben akár fürödhetek is benne, éjjel pedig abban alszom. Már amikor alszom. Mert többnyire nem sikerül. Sem éjjel, sem nappal. Különbösen nem nagyon érzem a kettő közti különbséget. Itt mindig egyforma homály van. Csak a pince parányi ablakán megjelenő fényből tudom megítélni, hogy mesterséges vagy természetes forrásból ered-e a kuckómat beterítő derengés.

Munkanélküli segíelyből élek. Volt két idegösszeroppanásom, epilepsziás vagyok. Ritkán merészkedem elő a pincéből. Csak ha nagyon muszáj. Ritkán muszáj. Igényeim minimálisak. Sohasem lehet tudni, mikor tör rám a roham. Különbösen is: jól érzem magam itt lent. Minden van itt, amire szükségem van. Vízcsap, élelmiszer. Nem romlandó árut tartok: pattogatott kukoricát, száraz kenyeret, sárgarépat... Igaz: a száraz kenyeret nehezen tudom megrágni fogatlan számmal, viszont a sárgarépa erősíti a fogínyemet. A húsrá rá sem bírok nézni. Harminckét év ott a vágóhídon... Minden nap. Újra és újra: a rácsos teherautókról lehajtott malacok, bárányok... sívítő gyerekhangok, riadt borjúszemek, a futószalagon végrehajtott gyilkolás, a vér émelyítő szaga...

Nem! Erre sohasem tudok magyarázatot találni: 'hogy' tölthettem ott harminckét évet. Teltek-múltak a napok, a hetek... az évek... és föl se merült bennem, hogy valami másba kezdjek? Mibe? Semmi máshoz nem értettem, csak az öléshez. Ebben nőttek föl: az apám is hentes volt. Még gyerek voltam, amikor odakerültem. A tanulás nem ment, de a vágásoknál már segítettem apámnak. Aztán ott ragadtam. Amíg ki nem rúgtak. Nem szakmai; gazdasági okokból. Jöttek a leépítések. Meg ad digra már rokkant voltam. Nem baj. Jobb így. Sokkal jobb. Inkább így: nyomorékon, munka nélkül, csak ne kelljen látnom a borjúszemekkel megrakott kocsi, ne kelljen hallanom a libák jajveszékését...

...de miért kellett ezt megvárnom: a két idegösszeroppanást, az epilepsziás rohamokat, a rámsuhanó vaskocsit, amitől szétroncsolódott a bal lábam... Platina van benne végig. Talán, ha eladnám... Egy használhatatlan láb vagy félláb... nem mindegy? És akkor mankóval... nem, mégiscsak jobb így. Igaz: merev, örökké fáj, de tudok vele menni. Eta egyáltalán mennem kell. Sőt: ha mennem kell, mindig sietek, mintha valahova időre mennék... Szinte rohanok, mintha valaki vagy valami kergetne... mintha valami vagy valaki elől menekülnék riasztó lépteimmel... Amikor elfogy a kukorica vagy a répa; vagy a pénzem... Egyébként ki nem mozdulnék innen a pincéből, a kádamból. Úgy tömtem ki magamnak, hogy ha belefekszem pontosan az ablakra látok. Arra a keskeny kis ablakra, ami az utcára néz. Nem nyílik, mert nem nyitható, csak azért van, hogy nappal onnan szivárogjon némi fény. Rács van rajta. Nem zavar. Sőt: valamiféle biztonságerzetet ad. Az üveg is jó vastag... és ami

azon túl történik! Az mindenem! Ha azt nézem, akkor elgondolkodom azon, hogy nekem... hogy velem miért alakult így? Ó micsoda henteslegények voltak ott! Rátermettek. Telve hivatástudattal. Százhuszkilós, pirospozsgás, vigyorgó óriások, akik úgy végezték a dolgukat, mintha betont kevernének vagy kaszálnának; rutinosan, rezzentelen arccal vagy röhécselve... Mi lesz velük és mi lesz velem? Ezeken szoktam gondolkodni. Csak ezeken. Van pokol? Mi a bűn? Ez nem jó, mert úgysem tudom ezekre a kérdésekre a választ. De ha a kádamban fekszem és figyelem, mi történik az ablakon, a rácson túl, akkor megnyugszom. Akkor nem gondolok ilyesmikre. Leköt a látvány, leköt és megnyugtat. Ilyenkor - néha - még el is alszom. Csak ne álmodnék. Félek elaludni, mert félek az álmaimtól... félek tőlük, mert az elmúlt harminc, év eseményeit álmodom újra és újra... A saját életem riaszt, magamtól félek...

... de most még ébren vagyok. Most még figyelek. Most éppen egy láb lép az ablak rácsára. A lábon kopot tas barna cipő, lógó cipőfűző, fölötte egy nadrág szürke rongya. Két kéz nyúlik le a cipőhöz, két furcsa kis fürge állat, ott szorgoskodnak a cipőpertli körül, míg csomó nem lesz belőle.

A lábak. A jobbra és balra eliető vagy lassan botorkáló lábak. Ez a leggyakoribb látvány. De amikor valaki megáll pontosan itt az ablak előtt és csinál valamit, azt nagyon szeretem. A múltkor például két magas sarkú cipő állt meg itt, a cipőből formás lábak nőttek ki, két hófehér kéz nyúlt le, felhúzta a formás lábak felett a szoknyát és megigazította a harisnyakötőt a formás combon. Ez lenyűgöző volt. De ezek ritka, ünnepi pillanatok...

Azért néha muszáj kimenni. Egyik este is...

Már bevásároltam: ott volt a nejlonszatyorban a kényér, a sárgarépa... még egy almát is vettem! Korán esteledett. Úgy gondoltam: keresztül vágok a parkon. Egy kis kirándulás, kaland. A parkon keresztben kitaposott út. Azon mentem. Az út végén hatalmas, kastélyszerű, kivilágított épület. Ámulattal néztem. Hirtelen kinyílt az épület alján egy ajtó és hórihorgas formátlan alak lépett ki ördögien színes ruhában, kezében lándzsa végére szúrva egy fej... Akkor jött rám a roham. Elzuhantam. Nem tudtam felállni, de mindent láttam, mindent hallottam magam körül. Egyszer csak egy ember hajolt fölém és azt kérdezte: Rosszul van? Megpróbáltam jelezni, hogy igen. Az ember eltűnt. Aztán már csak hangok, szavak, félmondatok... „szólt a művész úr”... „telefonáltunk a mentőknek” ... „vegyen nagy levegőket” ... Vettem. Megpróbáltam. Aztán elsötétült minden.

A kórházban ébredtem. Kaptam egy injekciót, aztán elengedtek. Mondták: ha rosszul érzem magam, hívjam fel őket... Megint lesz min gondolkodom. Elbújok Kovács úrék pincéjében, elvackolom magam a kádban, a jó meleg rongyok között és várom a csodás, mindent feledtető jelenéseket. Most éjszaka lehet, mert imbolygó sárga fényt látok a pinceablak parányi téglalapján és... és az üvegen túl egy zöld szempár világít.